

BOMENLIEFDE Lisanne Wepler zit 'op scheidslijn van passie en obsessie'

Bomentijd is niet mensentijd

De Leidse Lisanne Wepler houdt van bomen. Nu ja - 'houden van' is misschien niet helemaal het goede woord. De liefde zit 'op de scheidslijn van passie en obsessie'. „Het gaat diep”, zegt ze. Ze heeft vooral oog voor de doorleefde schoonheid van doodgewone buurt- en straatbomen, die in alle stilte en bescheidenheid de Leidse straten wijken mooi, leefbaar en gezond houden.

Wilfred Simons
wilfred.simons@mediahuis.nl

Leiden ■ Emeritus hoogleraar Franse Literatuur Paul Smith verwierf in 2016 een grote subsidie van de Nederlandse Organisatie voor Wetenschappelijk Onderzoek (NWO). Hij onderzocht de 'culturele impact' van de dierfabels van de Griekse dichter Aesopus in de westerse wereld, 'van 1500 tot 2010'. De van oorsprong Duitse kunsthistorica en beeldend kunstenaar Lisanne Wepler kwam als postdoc-onderzoeker in Smiths onderzoeksgroep werken. Hiervoor verhuisde ze ook naar Leiden, waar ze samen met haar man een huis vond aan de Hooglandse Kerkgracht. „Bomen voor de deur waren een eis bij de huizenjacht.”

Bomen zijn altijd belangrijk voor haar geweest. „In mijn geboortedorp Schenklingensfeld, midden in Duitsland, staat de oudste en grootste linde van Duitsland”, herinnert ze zich. „Ze bepaalt het dorpsbeeld en is daar nog steeds een ontmoetingsplek. Ze laat een plaatje van de linde zien, die in zijn eentje eerder een bos lijkt dan slechts één boom. „Biologie was een van mijn lievelingsvakken op de middelbare school”, zegt ze. „Ik twijfelde over de vraag of ik bioloog of kunsthistorica wilde worden. Als bioloog bleek je veel in

laboratoria te moeten zitten en daar had ik geen zin in.”

In Leiden kwam Wepler in contact met beeldend kunstenaar en componist Burkhardt Söll. Hij moedigde haar aan om nieuwe eerste technieken te leren met zijn kunstproject 'De tuin glimlacht nog steeds', dat hij samen met twaalf andere kunstenaars in 2018 begon. Uit die samenwerking ontstond in 2020 het kunstenaarscollectief drukdrukpaint, waartoe behalve Söll en Wepler ook Weplers echtgenoot Gregor J.M. Weber en Manuela du Bois Reymond (1940-2024) behoren. Het jaar daarop ontstond uit het collectief haar bedrijf drukdrukpaint - Atelier for printmaking & painting.

Hoe vaker ze bomen tekende, en hoe meer ze zich in ze verdiepte, hoe belangrijker ze Wepler voorkwamen. Ze volgde in 1995 onder meer Stans' Bomencursus, van milieutoxicoloog Constance Eikelenboom (1921-2017). Ze begon steeds meer details te zien, die weer opduiken in haar kunstwerken. „Mijn kijk op bomen in de stad is daardoor verbreed.” Ze is donateur van de Bomenstichting en van de Bomenbond Rijnland, organisaties die opkomen voor de belangen van bomen.

Gemeenschap

Tijdens het interview komt het gesprek op 'Een vlecht van heilig gras' van de inheems-Amerikaanse

„
Het beplanten van de boomspiegel verbetert de variatie van bodem-organismen

bioloog Robin Wall Kimmerer, een boek dat Wepler en de verslaggever allebei blijken te hebben gelezen. Wall Kimmerer beschrijft hoe de mensen en de esdoorns in haar dorp in de staat New York een gemeenschap vormen, de 'Maple Nation'. De esdoorns geven schaduw, schone lucht, water en zuurstof. Ze houden de omgevingstemperatuur draaglijk. De aanblik van

bomen is goed voor ons welbevinden. Ze maken van het dorp een fijne leefomgeving. Insecten en vogels vinden er een huis. Aan het eind van hun leven geven ze brandhout.

Wall Kimmerer roept op tot wederkerigheid. Als bomen voor mensen zorgen, is het in het belang van mensen om voor bomen te zorgen. Beschadig ze niet, geef

Lisanne Wepler bij één van de vleugelnoten in haar straat.

FOTO MEDIAHUIS

ze ruimte om te groeien en te bloeien, bescherm hun kwetsbare wortels en houd hun boomspiegels schoon. Dat is ook in Leiden mogelijk, zegt Wepler. „Je kunt bijvoorbeeld bekijken wat een buurboom nodig heeft. Vaak is water geven op hete dagen goed. Het beplanten van de boomspiegel verbetert de variatie van bodemorganismen.” Ze roept de Leidenaren op om

boomspiegels schoon te houden en peuken te rapen. „Wat een gif en microplastics hebben die!”

Wepler roept de Leidenaren op om de oppervlakken rondom bomen zoveel mogelijk vrij van bestrating te maken. „Leiden geeft advies en heeft hier zelfs een geldpotje voor.” Leiden heeft ook een app, 'Zo gemeld'. Ze doet dat zelf als zij 'bomendingen' aan de orde

wil stellen. „Ik heb daardoor ook andere bomenliefhebbers leren kennen, wat goed is voor het wederzijdse begrip.”

Lente

Samen met Eduard Groen van de Bomenbond Rijnland kwam Wepler zelf in actie toen zij in augustus 2024 zag dat de gemeente op de Kaasmarkt grote stukken van de

wortels van platanen afzaagde voor herbestrating. „Die bomen hebben hun wortels nodig voor hun voedsel en voor de stevigheid. Bomentijd is niet mensentijd; vaak zijn beschadigingen jaren later pas te zien, als niemand zich meer de herbestrating herinnert. Gelukkig zien de boomkronen er tot nu toe goed uit. Samen met Eduard heb ik de omtrek van de platanen geme-

ten en we zijn benieuwd hoe ze verder groeien.”

Misschien kennen we de bomen in onze buurten en straten gewoon niet goed genoeg. Soms dringen ze zich aan ons op, in de lente bijvoorbeeld, als ze uitbundig blad vormen en bloeien of in de herfst, als hun bladeren in duizend schakeringen verkleuren. Doorgaans toch zijn zij introverte wezens, die gewoon maar een beetje lijken te staan waar ze staan.

De excentrieke Anglo-Ierse lord Thomas Pakenham schreef in 1997 een boek waarin hij zestig 'bijzondere bomen' aan zijn lezers voorstelde. Pakenham gaf een korte biografie (voor zover bekend), een omschrijving van de leefomgeving en het karakter van de boom. Bomen, schreef hij in de inleiding, 'werpen schaduw over de brink, vullen onze parken en domineren het landschap. Ze zijn wonderen die we niet als vanzelfsprekend moeten beschouwen'. De BBC maakte zelfs een serie van deze 'Meetings with Remarkable Trees'.

Zoiets gaat het Leidsch Dagblad de komende weken ook doen. Op verzoek van de redactie koos Wepler acht buurbomen uit, voorbeeldige burgers in de Leidse buurten die zij sieren. Wepler en de redactie stellen ze in een korte serie aan u voor, die met een knipoog naar Thomas Pakenham 'Ontmoeting met een bijzondere buurboom' heeft gekregen.

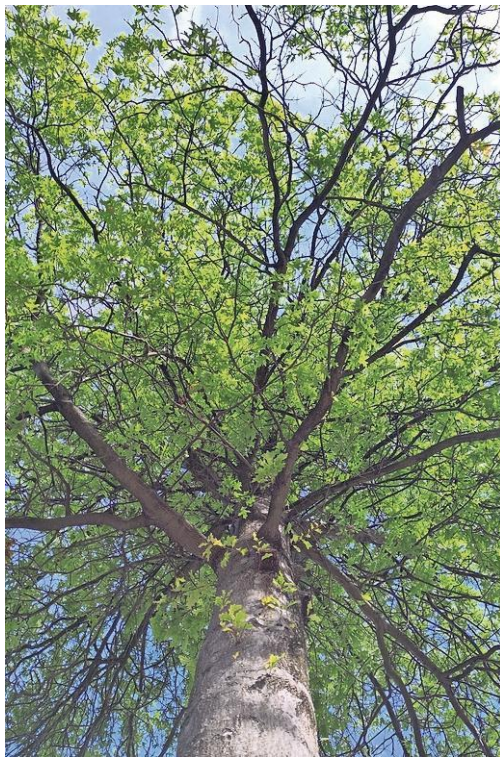

De moeraseik is 15 meter hoog. FOTO LISANNE WEPLER

Sinds 1990 staat de moeraseik op een geïsoleerde plek op het Stationsplein.

FOTO MEDIAHUIS

De boom heeft een volle kroon. FOTO LISANNE WEPLER

Begroetingsboom

Wilfred Simons

Leiden ■ Bomen zijn burens. Haast onopgemerkt voorzien ze de Leidenaren van water, zuurstof, schaduw en verkoeling. Ze zuiveren de lucht en maken straten en buurten mooi. In deze zomerserie geeft kunstenaar en bomenliefhebber Lisanne Wepler de Leidenaren de kans om hun buurbomen te ontmoeten. Vandaag aflevering 1: De moeraseik op het Stationsplein.

Het busstation op het Stationsplein in Leiden is een onwaarschijnlijke plek voor een moeraseik. Een meer verstaende plek lijkt niet te vinden. Toch doet de eik (Quercus palustris) het daar goed. Hij heeft een opmerkelijk rechte, statige stam en een volle kroon, waarmee hij schaduw werpt over het hete plein, dat door de zon genadeloos wordt afgerost.

De moeraseik is geen inheemse boomsoort. Zijn soortgenoten leven in het oosten van de Verenigde Staten. Toch heeft deze eenzame boom op het plein, die in 1990 is geplant, hier wortel kunnen schieten. In die 35 jaar is hij ruim vijftien meter hoog geworden en heeft zijn stam een diameter van 40 centimeter bereikt.

Hij kan op deze plek wel 120 jaar oud worden en uitgroeien tot een reus die aan generaties busreizigers koelte en schaduw biedt.

Je zou hem een vriend gunnen. Een grotere boomspiegel. De stalen kabels die hem beletten zijn wortels uit te slaan, zouden doorgesnapt kunnen worden. De kans is niet groot dat het daar ooit van komt, want de Stations-Moeraseik, zoals bestuurslid Eduard Groen van de Bomenbond Rijnland hem noemt, is ten dode opgeschreven.

De gemeente Leiden heeft plan-

nen om het busstation te vernieuwen voor een betere verkeersafwikkeling. Het maaiveld wordt 25 centimeter opgehoogd. Van de boomspiegel, die nu een diameter van vier meter heeft, blijft twee meter over. Dat kan de boom niet overleven, maar uit een onderzoek dat Leiden naar de boom liet doen, zou zijn levensduur toch nog maar tien tot vijftien jaar zijn en verplaatsen zou weinig kans hebben.

Het kost bomenliefhebster Lisanne Wepler moeite om die voorspelling te geloven. „Hij doet het nu al goed. Met de juiste maatregelen zou hij het nog beter kunnen doen.” Ze ziet het voor zich. Een groene border in plaats van een versteend busperron. Verse aarde. Een nieuwe boombeluchtingsbuis. Weg met de stalen kabels. Zo kan hij de busreizigers die op het Stationsplein uitstappen, nog jaren in Leiden welkom heten.

BOMEN ZIJN BUREN

Haast onopgemerkt voorzien ze de Leidenaren van water, zuurstof, schaduw en verkoeling. Ze zuiveren de lucht en maken straten en buurten mooi. In deze zomerserie geeft kunstenaar en bomenliefhebber Lisanne Wepler de Leidenaren de kans om hun buurbomen te ontmoeten.